

WIELKIE
PYTANIA

GRZEGORZ
SZYMANOWSKI

SCENARIUSZ LEKCJI

Program nauczania filozofii zakres rozszerzony dla szkoły ponadpodstawowej (LO, Technikum)

opracowany w ramach projektu

„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2019

Redakcja merytoryczna – dr Jolanta Sawicka-Jurek

Recenzja merytoryczna – prof. Radosław Cezary Gwizdon
dr Jan Łukasiuk
Katarzyna Szczepkowska-Szczęśniak
Agnieszka Ratajczak-Mucharska

Redakcja językowa i korekta – Altix

Projekt graficzny i projekt okładki – Altix

Skład i redakcja techniczna – Altix

Warszawa 2019

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Temat lekcji:

Czy jedyne na czym można się oprzeć to rozum?

Klasa / czas trwania lekcji:

Klasa II/czas 2x 45 min

Cele:

Po lekcji uczeń:

- a) wyjaśnia, na czym polega kartezjański racjonalizm, sceptycyzm metodyczny i dualizm psychofizyczny;
- b) objaśnia sens formuły „myślę, więc jestem”.
- Dla uczniów wybitnie zdolnych – do portfolio – gromadzenie informacji o matematycznych i fizycznych cechach filozofii Kartezjusza (korelacja z matematyką, materiał spoza podstawy).

Metody/Techniki/Formy pracy

Praca z tekstem (Descartes: 17-18), metoda sześciu butów wg E. de Bono. Zadanie kontrolne – praca z tekstem (Descartes 19-20). Niezbędna konfiguracja sali do pracy w 5-6 grupach. Sugerowane zastosowanie oceniania kształtującego (OK). Uczniowie z SPE przydzieleni do odpowiednich butów (podobnie jak przy technice „6 kapeluszy”, której 6 butów jest odmianą).

Środki dydaktyczne:

- kartki w sześciu kolorach, symbolizujące odpowiednie buty (granatowe buty marynarskie, szare adidas, brązowe półbuty, pomarańczowe kalosze, różowe pantofle, purpurowe oficerki)
- karteczki dla uczniów (zielone, żółte, czerwone) – do pracy z OK
- nożyczki, arkusze papieru, klej
- opcjonalnie – komputery lub smartfony

Opis przebiegu lekcji:

- a) Zapisujemy na tablicy NaCoBeZU: Jak połączyć racjonalizm i sceptycyzm naukowy?
- b) Zmiana konfiguracji sali lekcyjnej na dostosowaną do „sześciu butów” - sześć grup stolików i jedna rezerwowa.
- c) Dzielimy uczniów na 6 grup.
- d) Polecamy przygotować sygnałizacyjne karteczki do OK.

- e) Każda grupa otrzymuje tekst (Descartes: 17-18) i czyta go.
- f) Następnie każda ma przeanalizować tekst zgodnie z charakterem swoich butów (granatowe buty marynarskie postępują rutynowo, szare adidas – stawiają jedną lub dwie hipotezy, by zrozumieć, brązowe półbuty – mają wykazać się oryginalnością pomysłu, pomarańczowe kalosze – działają jak w sytuacji zagrożenia, wyszukują potencjalne zagrożenia w tekście, różowe pantofle – podchodzą do sprawy uczuciowo i czułościowo, purpurowe oficerki – traktują problem z autorytetem).

Każda grupa na arkuszu papieru (akcja posterowa) prezentuje swoją interpretację tekstu.

Kapelusz ma się jeden, ale buty są dwa. Niekoniecznie do pary. Uczniowie zastanawiają się, która z interpretacji, w której nie brali udziału jest im najbliższa – przechodzą do tej grupy, wnosząc pomysły z poprzedniej. Czyli szary adidas stawia dwie tezy, ale może rozwiązać je z uczuciem różowego pantofla, albo przy pomocy wyszukiwania zagrożeń, jak u pomarańczowego kalosza. Zmodyfikowane grupy modyfikują swoje interpretacje.

- g) Proponujemy przemyśleć wnioski tak, by móc odpowiedzieć na pytanie z NaCoBeZU. Gdy uczniowie będą gotowi, wyłożą zielone karteczki.
- h) Jeśli zielonych kartek nie pojawi się wystarczająco dużo, proponujemy wykonanie jeszcze jednego ćwiczenia – przeczytanie kolejnego tekstu (Descartes 19-20). Oczekujemy nadal na zielone kartki.
- i) Zakończenie – wybieramy jedną lub dwie osoby z zielonymi kartkami, by podsumować zajęcia. Zapisujemy wnioski, do jakich doszli uczestnicy zajęć. Wprowadzamy ocenę koleżeńską i samoocenę.

Komentarz metodyczny

Zajęcia zostały przygotowane zgodnie z założeniami konstruktywizmu (patrz: program s. 2-3 i bibliografia). Dlatego przez cały czas zwracamy uwagę, by lekcja była w większej mierze odkrywaniem niż podawaniem. Kształtowanie kompetencji kluczowych jest podstawą lekcji, zgodnie ze wskazówkami zamieszczonymi w programie i należy cały czas mieć je na uwadze. Dlatego sugerowane jest, by członkowie grup na koniec dokonali oceny koleżeńskiej pracy, zgodnie z założeniami OK, w tym uczniowie z SPE oceniani według swoich możliwości. Ważna jest tu cierpliwość w oczekiwaniu na odpowiedzi (czasem do końca lekcji). Wprowadzenie sześciu butów ma za zadanie uatrakcyjnić proces podejmowania interpretacji tekstu, ale także działać zgodnie z pedagogiką konstruktywistyczną. Uczniowie z SPE powinni być wspierani według indywidualnych zaleceń. Podczas działań w grupie mogą

pracować we własnym tempie, nauczyciel może udzielić im indywidualnej pomocy – głośne czytanie, pytania pomocnicze.